

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertationem Moralem De Norma Actionum Humanarum
Indultu Facultatis Inclytae Philosophicae In Celeberrima
Academia Lipsiensi die VII. Maii Ann. MDCXCIIIX. H. L. Q.
C. sub Praesidio Dn. M. Joh. ...**

Lipsiae, 1698

§. VI

urn:nbn:de:bsz:31-102642

74
eiter potest; vel ira, ut similis in obvenientem casum ratio cadat, & hanc Jcti Romani *formalem* dicunt; vel eadem planè aut major, etiam ratio in eo occurrat, quam *virtualem* dicunt. *Restrictiva* interpretatio legis tum adhibetur, quando verba legis latius patent, quàm ejus sententia; seu quando plus scripsit legislator, quàm sensit; tum enim verba laxa coercenda, & ad certos solum casus restringenda sunt. *Usualis* etiam datur legis interpretatio, quando nempe certam interpretationem usus recepit & comprobavit; unde & optimum legis interpretem usum Jcti Romani vocant.

§. V.

Lex est vel *imperfecta* vel *perfecta*. Illa dicitur, quæ præscribit, quid faciendum vel omittendum sit, sine adjuncta in transgressorem poena; qualis fuisse dicitur Lex *Cincia*, in cujus fine hæc clausula habebatur: *Qui fecit fecerit, improbe fecisse videbitur*. Ubi tamen vide in contrarium euntem *Pufend. d. J. N. & G. L. I. C. §. 14*. Regulariter itaque omnis lex perfecta est; seu in ea non solum, quid faciendum vel omittendum sit, præscribitur, sed & poena constituitur, quæ aberrantem ab ejus norma manere debeat. Quæ pars legis posterior *sanctio* aliàs à Jctis vocatur. Nimirum duarum harum partium una non potest absque altera esse. Nec enim sufficit præscribere alicui, juxta quam regulam metiri suas actiones debeat; sed præterea desideratur, ut aliquid sit, quò ad agendum legi conformiter subditi impelli possint; Neque satis est, poenam alicui intentare, nisi is simul sciat, in ejus actionis commissione, vel omissione ea metuenda sit. Ceterùm vis obligandi, seu stringendi alicujus conscientiam, & facultas malum in casum transgressionis repræsentandi, est in legislatore, seu eo, qui summo imperio in civitate gaudet. Quamvis executio poenæ in legis violatores statutæ sæpe numero soleat etiam aliis, utpote regulariter Magistratibus concedi.

§. VI.

Objectam seu *materia legis* sunt (1.) *Ros indifferentes & arbitrariae*; nisi per posteriorem legem prioris decreta confirmantur; (2.) *Possibiles*, & quidem tam *physicè*, seu per rerum naturam tales, quàm *moraliter*, h. e. ut nihil turpitudinis involvant; Hæ enim mora-

li a sti-

si aestimatione pro impossibilibus habentur; Nam quae ledunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & generaliter contra bonos mores sunt, nec facere quidem nos ea posse, credendum est, inquit l. 15. ff. de cond. Inst. (3.) Unde utilitatem vel is, cui lex praescribitur, vel alii saltem sentiunt; secus enim si fuerit, voluntas potius innoxiae libertati suae relinquenda est, quam inanibus, & nil profuturis vinculis constringenda.

§. VII.

Obligatio ad actiones legi conformiter instituendas pertinet regulariter ad omnes eos, qui legislatori sunt subiecti, & in quos materia legis quadrat. Dum enim legislator generaliter legem subditis proponit, non censetur, quempiam ex iis eximere voluisse; cum exemptio haec facti sit, adeoque non praesumatur. Sed tamen contingit quandoque, ut quis a lege eximatur, vel statim sub initium, ita ut nunquam eum lex obligaverit; vel ex post facto; quod posterius dispensare dicunt; ipsa autem haec exemptio a nexu legis, sive ab initio, sive ex post facto contingat, trito vocabulo *privilegii* venit. Est ergo *Privilegium* nihil aliud, quam *singulare jus, quod subdito a legislatore contra juris generalis tenorem legitime concessum est.* Divisio privilegiorum varia à Jctis Romanis traditur; praecipuae autem earum, quae ad disciplinam Juris Naturae spectare videntur, haec sunt, Dispositi scilicet privilegia queunt intuitu modi, quo conceduntur, in *absoluta & referentia*, seu ut alias vocantur, *ad instar*, de quibus id notandum, quod, quamvis privilegia *relata* postmodum augeantur, ipsa tamen augmentum non capiant. Cum enim legislator se ad aliud privilegium refert, id considerat pro illo statu, in quo tum temporis est; ideoque, quicquid postmodum relato accedit, ad referens trahi non potest. Item in *Revocabilia*, quae cum jure revocandi, & *irrevocabilia*, quae sine hoc revocandi jure conceduntur. Respectu *subiecti* notissimum est, privilegia esse vel *realia*, vel *personalia*; illa intuitu rerum conceduntur, & cum iis ad quemvis possessorem transeunt. Haec autem, *personalia* nimirum personis concessa, eas non egrediuntur, & cum illis regulariter extinguuntur. Dico *regulariter*; secus autem est, si vel intentio concedentis, vel legis specialis determinatio aliud ferat. *Personalia pri-*